

Лях Наталія Григорівна*здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня ступеня доктора філософії**КВЗО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,**педагог-організатор КЗ «Мангушський ОЗЗСО I–III ступенів»**Мангушської селищної ради Маріупольського району Донецької області, Одеса, Україна**E-mail: lng280869@gmail.com**ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-2669-3101>***Нормативно-правове забезпечення організації національно-патріотичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти**

Статтю присвячено проблемі нормативно-правового забезпечення організації національно-патріотичного виховання учнів закладу загальної середньої освіти. Актуальність дослідження зумовлена потребою у вихованні в учнів патріотизму й національної свідомості в умовах російської агресії. Метою статті є аналіз нормативно-правового забезпечення організації національно-патріотичного виховання учнів закладу загальної середньої освіти в сучасних умовах.

У дослідженні використано загальнонаукові методи, а саме аналіз, синтез, порівняння й абстрагування. Розглянуто основні законодавчі та стратегічні документи, прийняті в зазначений період, зокрема Концепція національно-патріотичного виховання, Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» та відповідні постанови Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України. Результати дослідження демонструють активізацію законодавчої діяльності у сфері національно-патріотичного виховання та спрямованість прийнятих документів на формування патріотизму, відповідальності та готовності до захисту держави. Підкреслено важливість системного підходу, інтеграції патріотичних цінностей в освітній процес, підготовки педагогічних кадрів та співпраці з громадськістю.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, нормативно-правове забезпечення, заклади загальної середньої освіти.

Вступ. Окупація Криму та частини сходу України, а також постійні загрози національній безпеці, територіальній цілісності та суверенітету нашої держави стали серйозним викликом для суспільства. Особливо гостро це питання постало після повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року. Ці події кардинально змінили уявлення про необхідність посилення національно-патріотичного виховання. Виникла нагальна потреба в переосмисленні підходів до формування патріотичної свідомості громадян, особливо молоді. Для ефективної реалізації цих завдань стало очевидним створення міцної законодавчої бази, яка мала забезпечити системність та цілеспрямованість виховного процесу, спрямованого на формування свідомих громадян, готових захищати свою країну. Нове розуміння ситуації потребувало розробки комплексних стратегій і програм, спрямованих на зміцнення національної ідентичності та патріотичних почуттів.

Для належної організації діяльності з національно-патріотичного виховання учнівської молоді потрібно розуміти, яку мету і які завдання ставить держава перед освітянською спільнотою.

Дослідження в галузях педагогіки, соціології та державного управління таких науковців, як Е. Афонін, Т. Бевз, А. Корольок, О. Корольок, Л. Чуприй та ін., стали теоретичною основою для розуміння механізмів впровадження державної політики у сфері національно-патріотичного виховання, а також для аналізу відповідної нормативно-правової бази.

Мета та завдання дослідження – проаналізувати нормативно-правове забезпечення організації національно-патріотичного виховання учнів закладу загальної середньої освіти в сучасних умовах.

Матеріали та методи дослідження. У науковому дослідженні використано загальнонаукові методи, а саме аналіз, синтез, порівняння й абстрагування.

Результати дослідження. Здобуття незалежності України зумовили переосмислення й оновлення національно-патріотичного виховання учнів і молоді, що спонукало до пошуку нових сенсів, принципів,

стратегій, напрямів, форм і методів організації такого виховання. Проте розв'язання цієї проблеми здійснювалося не системно, локально, адже на той час держава не мала нормативного документа, який визначав зміст та особливості національно-патріотичного виховання в національній системі освіти. Підтвердження зазначеного знаходимо в Концепції національно-патріотичного виховання (2015), де констатовано, що українська система освіти не мала сталої практики виховання патріотизму серед молоді, а використання слова «національний» у вихованні часто уникалося, а саме «патріотичне виховання» розумілося переважно обмежено – або як підтримка етнічної культури, або навіть з відголосками радянського минулого (Бевз, 2023).

Сучасні реалії загроз самостійності, незалежності та цілісності держави, воєнної агресії Росії проти України актуалізували проблему національно-патріотичного виховання, що спонукало до появи низки нормативно-правових документів і актів, які скеровані на розв'язання цієї проблеми. Так, у період з 2022 року на початок 2025 року було прийнято важливі нормативно-правові акти, спрямовані на регулювання національно-патріотичного виховання, зокрема в закладах освіти: Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (наказ МОН № 527 від 06.06.2022), Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (від 13.12.2022 № 2834-IX), постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 р. № 1374 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року», лист Міністерства освіти і науки від 24.08.2023 № 1/12702-23 «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році» та інші.

Вважаємо, що до цього переліку потрібно віднести Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року (постанова КМУ від 30.06.2021 № 673), яка є важливим стратегічним документом, що визначає цілі, завдання, напрями та механізми реалізації державної політики у сфері національно-патріотичного виховання в Україні на середньострокову перспективу. Хоча програма була прийнята до початку повномасштабного вторгнення Росії, її положення стали особливо актуальними та потребували адаптації у нових умовах. Головною метою програми є формування у громадян України високої патріотичної свідомості, почуття відданості своїй державі, готовності до захисту її суверенітету й територіальної цілісності, шанобливого ставлення до національних цінностей, культури та історії. Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію чотирьох основних завдань. Насамперед це формування української громадянської ідентичності шляхом утвердження національних цінностей і розвитку громадянської самосвідомості. Другим завданням є військово-патріотичне виховання, що спрямоване на підготовку громадян до захисту держави, підвищення престижу військової служби та сприяння обороноздатності країни. Третє завдання полягає у створенні науково-методологічної основи для національно-патріотичного виховання, що передбачає розробку єдиної державної політики в цій сфері. Четверте завдання – це налагодження ефективної співпраці між державними органами та інститутами громадянського суспільства для спільної роботи над національно-патріотичним вихованням.

У зазначеній програмі визначені два підходи до досягнення цих завдань. Перший базується на традиційній моделі управління, яка передбачає вертикальну систему взаємодії: центральні органи влади – місцеві адміністрації – населення. Другий, більш ефективний, варіант передбачає поєднання цього механізму з активною участю громадянського суспільства. Це стосується роботи дорадчих органів, координаційних рад при місцевих адміністраціях і спеціалізованих центрів, що сприятиме розвитку громадянської ідентичності та підвищенню ефективності національно-патріотичного виховання.

Програма визначає кілька ключових напрямів, за якими має здійснюватися національно-патріотичне виховання. Одним із них є освіта і наука, де передбачається впровадження відповідних навчальних програм, розробка навчально-методичних матеріалів, підтримка наукових досліджень із питань національно-патріотичного виховання (Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України, 2021).

Аналіз зазначеної програми свідчить, що цей документ визначає заклади загальної середньої освіти як ключову ланку в системі національно-патріотичного виховання. Програма передбачає реалізацію комплексу заходів, спрямованих на інтеграцію патріотичних цінностей у навчально-виховний процес. Ідеться про підготовку педагогічних кадрів, використання культурних та інформаційних ресурсів, а також підтримку молодіжних ініціатив патріотичного спрямування, що реалізуються безпосередньо в школах. Таким чином, постанова акцентує увагу на важливій ролі загальноосвітніх закладів у формуванні національної свідомості молодого покоління.

З огляду на завершення терміну дії програми у 2025 році та нові виклики постала потреба в розробці стратегії національно-патріотичного виховання на наступний період.

Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023 р. № 1374 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках» стала наступним кроком у цьому напрямі, враховуючи досвід попередньої програми та нові реалії. Ця постанова визначає заклади загальної середньої освіти як важливий елемент у системі утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року. Програма передбачає впровадження нових підходів до виховання, що сприятимуть формуванню поваги до державної символіки, історичної спадщини та культурних цінностей України серед учнів. Особлива увага приділяється розвитку критичного мислення та медіаграмотності, щоб учні могли протистояти дезінформації. Заплановано оновлення навчальних матеріалів і програм з урахуванням сучасних викликів та потреб суспільства. Також передбачається підтримка ініціатив учнівського самоврядування та проєктів, спрямованих на зміцнення національної ідентичності. Програма наголошує на важливості співпраці закладів освіти з громадськими організаціями та культурними інституціями для ефективнішого виховного процесу (Про затвердження Державної цільової соціальної програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках, 2023).

У червні 2022 року Міністерство освіти і науки України видає наказ «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641», яким затверджує Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України (наказ МОН № 527 від 06.06.2022). Концепція національно-патріотичного виховання – ключовий стратегічний документ, що окреслює мету, завдання, принципи та основні напрями патріотичного виховання в закладах освіти. Її ухвалення у 2022 році, після початку повномасштабного вторгнення Росії, засвідчує необхідність адаптації виховного процесу до нових викликів і посилення національно-патріотичного компонента. Запровадження Концепції в умовах війни підкреслює її актуальність для формування громадянської свідомості та стійкості молодого покоління перед зовнішньою загрозою. Документ враховує зміни в суспільних настроях і виклики, спричинені російською агресією, наголошуючи на необхідності виховання патріотів, готових захищати свою країну. Концепція є оновленою версією попередніх документів, що регулювали національно-патріотичне виховання в системі освіти, та відображає нові потреби та пріоритети.

Головною метою цього правового акта є розвиток в учнів і студентів високої патріотичної свідомості, почуття відданості Україні, готовності до виконання громадянського обов'язку, захисту суверенітету та територіальної цілісності держави, шанобливого ставлення до національних цінностей (Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641, 2022).

Основними завданнями визначено: формування національної ідентичності та самосвідомості; виховання поваги до Конституції України, державних символів, історичної пам'яті та культурної спадщини; розвиток громадянської компетентності та відповідальності; формування активної життєвої позиції та готовності до участі в суспільному житті; виховання толерантності, поваги до прав і свобод людини, міжкультурної компетентності; формування позитивного ставлення до військової служби та готовності до захисту Батьківщини.

Концепція національно-патріотичного виховання базується на таких ключових принципах, як принципи загального виховання (дитиноцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм і необхідність урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, які забезпечують гуманістичну спрямованість виховання та створення сприятливих умов для розвитку кожної особистості) та принципи національно-патріотичного виховання. До останніх належать: принцип національної спрямованості, який орієнтує виховний процес на формування глибокої національної самосвідомості, любові та поваги до України, її народу, культури, історії та традицій, а також шанобливого ставлення до культур інших народів, що проживають в Україні, та здатності до активної участі в розбудові й захисті держави; принцип самоактивності та саморегуляції, що сприяє розвитку суб'єктності учнів, їхньої здатності до самостійного мислення, критичного аналізу, прийняття рішень і відповідальної громадянської позиції; принцип полікультурності, який забезпечує інтеграцію української культури в європейський і світовий простір, формуючи відкритість, толерантність та повагу до культурного різноманіття; принцип культуровідповідності, що наголошує на необхідності формування базової культури особистості з урахуванням морально-етичного досвіду людства та культурних особливостей українського суспільства; принцип соціальної відповідності, що потребує узгодження змісту та методів виховання з актуальною соціальною ситуацією, спрямовуючи процес на виховання готовності до захисту України й ефективного розв'язання життєвих проблем; принцип історичної і соціальної пам'яті,

який забезпечує збереження, відтворення й актуалізацію духовно-моральної та культурно-історичної спадщини українського народу; принцип міжпоколінної наступності, що гарантує передачу наступним поколінням зразків української культури та культурної спадщини інших народів, які проживають в Україні (Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641, 2022).

Таким чином, Концепція національно-патріотичного виховання в закладах освіти базується на гармонійному поєднанні загальнолюдських і специфічних принципів, що забезпечує комплексний підхід до формування свідомого громадянина-патріота України.

У Концепції виокремлені ключові напрями, за якими має здійснюватися національно-патріотичне виховання в системі освіти: громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне й екологічне виховання. Визначено ключову роль закладів освіти в реалізації національно-патріотичного виховання. Зокрема, наголошується на необхідності підвищення кваліфікації педагогічних працівників із питань національно-патріотичного виховання. Також підкреслюється важливість використання сучасних методів і технологій у виховному процесі. Заохочується співпраця закладів освіти з родинами учнів та студентів, громадськими організаціями.

Очікуваними результатами в Концепції визначено впровадження національно-патріотичного виховання, що сприятиме розвитку в молоді патріотизму, відповідальності, любові до Батьківщини та поваги до національних цінностей. Це також має підвищити зацікавленість молоді у службі в Збройних Силах України та їхню готовність до захисту країни. Крім того, передбачається формування необхідних для цього компетенцій. У підсумку мають зміцнитися стабільність у суспільстві, обороноздатність і безпека країни, а також має бути створена ефективна система патріотичного виховання молоді за участі різних громадських інституцій (Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641, 2022).

Зазначимо, що Концепція узгоджується з іншими нормативно-правовими актами у сфері освіти та національної безпеки, зокрема із Законом України «Про освіту», Законом України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» та іншими.

Отже, Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України є важливим документом, який відображає сучасні потреби суспільства та виклики, пов'язані з російською агресією. Вона визначає чіткі цілі, завдання, принципи та напрями виховної роботи в закладах освіти, спрямованої на формування патріотів, здатних захищати свою країну та розбудовувати демократичну Україну. Успішна реалізація Концепції потребує системного підходу, активної участі педагогічних працівників, співпраці з родинами та громадськістю, а також постійного моніторингу й адаптації до змінних умов.

Перед початком нового навчального року після повномасштабного вторгнення РФ в Україну Міністерство освіти і науки підготувало лист від 24.08.2023 № 1/12702-23 «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році». Цей документ містить ряд положень, які стосуються національно-патріотичного виховання учнів з урахуванням реалій повномасштабної війни. Незважаючи на те що лист охоплює широкий спектр виховних питань, національно-патріотичне виховання посідає в ньому ключове місце. Зважаючи на триваючу агресію Російської Федерації, особлива увага, що приділяється цьому аспекту у 2023/2024 навчальному році, підкреслює його першочергове значення. Акцентується увага на формуванні в учнів стійкої громадянської позиції, патріотизму, поваги до захисників України, готовності до захисту Батьківщини. У листі рекомендовано використовувати активні та інтерактивні форми роботи, які сприяють залученню учнів до обговорення питань патріотизму, історії, культури України. Це можуть бути дискусії, рольові ігри, проекти, квести тощо. Наголошується на важливості вшанування пам'яті загиблих захисників України, виховання поваги до ветеранів війни, їхнього подвигу. Особлива увага приділяється поглибленому вивченню історії України, зокрема періоду російсько-української війни, для формування об'єктивного розуміння сучасних подій. Заохочується участь учнів у волонтерських і благодійних акціях, спрямованих на підтримку Збройних Сил України, внутрішньо переміщених осіб та інших постраждалих від війни. Рекомендується використовувати потенціал української культури, мистецтва, літератури для формування патріотичних почуттів. Передбачається проведення тематичних тижнів, днів, присвячених національно-патріотичному вихованню, державним святам, пам'ятним датам.

Разом із тим наголошується на необхідності врахування безпекової ситуації під час планування та організації заходів із національно-патріотичного виховання. Рекомендується проводити заходи, які не становлять загрози життю та здоров'ю учнів, а також враховувати рекомендації органів влади щодо безпеки.

Окремо окреслено питання взаємодії закладів освіти з громадськістю та ветеранами. Заохочується залучення до виховного процесу ветеранів російсько-української війни, волонтерів, представників громадських організацій патріотичного спрямування. Рекомендується організовувати зустрічі, лекції, майстер-класи за їхньою участю.

Відповідальність за організацію та проведення заходів із національно-патріотичного виховання покладається на керівників закладів освіти (Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році, 2023).

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що лист МОН від 24.08.2023 № 1/12702-23 підкреслює пріоритетність національно-патріотичного виховання в умовах війни, пропонує різноманітні форми та методи його реалізації, враховує безпекові аспекти, заохочує співпрацю з громадськістю та ветеранами, а також наголошує на необхідності психологічної підтримки учнів. Документ спрямовує зусилля закладів освіти на формування свідомих громадян, патріотів України, готових захищати свою країну й активно долучатися до її відновлення.

Висновки. Аналіз нормативно-правових документів національно-патріотичного виховання учнівської молоді в Україні свідчить про активізацію законодавчої діяльності в цієї сфері. Повномасштабне вторгнення Росії стало каталізатором для переосмислення підходів та усвідомлення необхідності формування стійкої національної ідентичності й патріотичних почуттів у молодого покоління. Прийняті документи, як-от Концепція національно-патріотичного виховання, Закон «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», Державна цільова соціальна програма та наказ МОН щодо організації виховного процесу, створюють комплексну нормативно-правову базу для реалізації цієї важливої державної функції.

Загалом законодавче регулювання національно-патріотичного виховання в досліджуваний період спрямоване на системне та цілеспрямоване формування свідомих громадян, патріотів України, здатних протистояти зовнішнім загрозам і активно долучатися до розбудови незалежної та демократичної держави. Успішна імплементація цих нормативних актів потребує консолідації зусиль закладів освіти, педагогів, батьків, громадськості й органів державної влади.

Імплементація зазначених нормативно-правових документів у національно-патріотичне виховання передбачає залучення здобувачів освіти до суспільно-значущої діяльності, зокрема волонтерської, що сприяє розвитку емпатії, відповідальності й активної громадянської позиції. Співпраця з громадськими організаціями та інституціями, а також з ветеранами та представниками силових структур збагачує виховний процес і сприяє глибшому розумінню історичного контексту та сучасних викликів. Для забезпечення ефективності організації національно-патріотичного виховання, що ґрунтується на нормативно-правових актах, потрібні постійний моніторинг, оцінка результативності й адаптація виховання до актуальних суспільних потреб.

Подальші наукові розвідки будуть зосереджені на вивченні практичного досвіду закладів освіти щодо реалізації цих нормативних актів, виявленні потенційних труднощів і можливостей, а також на розробці рекомендацій для оптимізації цього процесу.

Література

Бевз Т. Національно-патріотичне виховання в Україні: нормативно-правові засади. *Українознавство*. 2023. № 4 (89). С. 24–40.

Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ від 06.06.2022 № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#n12> (дата звернення: 12.08.2022).

Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 № 673. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-cilovoyi-socialnoyi-programi-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-na-period-do-2025-roku-ta-vnesennya-zmin-do-deyakih-i300621-673>.

Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 роках : постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2023 № 1322. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-p#Text> (дата звернення: 27.03.2024).

Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році : лист від 24.08.2023 № 1/12702-23. URL: <https://mon.gov.ua/npa/shodo-organizaciyi-vihovnogo-procesu-v-zakladah-osviti-u-20232024-navchalnomu-roci> (дата звернення: 28.03.2023).

Regulatory and legal support for the organization of national-patriotic education of students of general secondary education institutions

Lyakh Natalia

PhD Candidate in Higher Education

Odesa Regional Academy of in Service Education,

Teacher-Organiser at the Mangush secondary school of I-III degrees

Mangush village council, Mariupol district, Donetsk region, Odesa, Ukraine

The article is devoted to the problem of regulatory and legal support for the organization of national and patriotic education of students of general secondary education institutions. The relevance of the study is stipulated by the need to educate students in patriotism and national consciousness in the context of Russian aggression. The purpose of the article is to analyze the regulatory and legal framework for the organization of national and patriotic education of students of general secondary education institutions in modern conditions.

The study uses general scientific methods such as analysis, synthesis, comparison and abstraction. The main legislative and strategic documents adopted during the specified period are considered, including the Concept of National and Patriotic Education, the Law of Ukraine "On the Basic Principles of State Policy in the Field of Strengthening Ukrainian National and Civil Identity" and relevant resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Ministry of Education and Science of Ukraine. The results of the study demonstrate the intensification of legislative activity in the field of national-patriotic education and the focus of the adopted documents on the formation of patriotism, responsibility and readiness to defend the state. The importance of a systematic approach, integration of patriotic values into the educational process, training of teaching staff and cooperation with the public is emphasized.

Keywords: *national-patriotic education, regulatory and legal support, general secondary education institutions.*

References

Bevz, T. (2023). Natsionalno-patriotychne vykhovannia v Ukraini: normatyvno-pravovi zasady [National-patriotic education in Ukraine: regulatory and legal foundations]. *Ukrainoznavstvo – Ukrainian Studies*, 4 (89), 24–40 [in Ukrainian].

Pro deiaki pytannia natsionalno-patriotichnoho vykhovannia v zakladakh osvity ukraïny ta vyznannia takym, shcho vtratyv chynnist, nakazu ministerstva osvity i nauky ukraïny vid 16.06.2015 № 641, nakaz № 527 [On some issues of national-patriotic education in educational institutions of Ukraine and the invalidation of the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 16.06.2015 No. 641, Order No. 527] (2022). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-deyaki-pitannya-natsionalno-patriotichnogo-vihovannya-v-zakladah-osviti-ukrayini-ta-viznannya-takim-sho-vtrativ-chinnist-nakazu-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-vid-16062015-641> [in Ukrainian].

Pro skhvalennia Stratehii utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti na period do 2030 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2023–2025 rokakh, postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1322 [On approval of the Strategy for Strengthening Ukrainian National and Civil Identity for the period up to 2030 and approval of the operational plan for its implementation in 2023–2025: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 15 December 2013. of Ministers of Ukraine of 15.12.2023 No. 1322] (2025). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1322-2023-n#Text> [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy natsionalno-patriotichnoho vykhovannia na period do 2025 roku ta vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy, postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 673 [On approval of the State Targeted Social Programme of National and Patriotic Education for the period up to 2025 and amendments to some resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 30.06.2021 No. 673] (2021). <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-cilovoyi-socialnoyi-programi-natsionalno-patriotichnogo-vihovannya-na-period-do-2025-roku-ta-vnesennya-zmin-do-deyakihi-i300621-673> [in Ukrainian].

Shchodo orhanizatsii vykhovnoho protsesu v zakladakh osvity u 2023/2024 navchalnomu rotsi, lyst № 1-12702-23. [On the organisation of the educational process in educational institutions in the academic year 2023/2024, Letter No. 1-12702-23] (2023). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/shchodo-organizatsiyi-vihovnoho-procesu-v-zakladah-osviti-u-20232024-navchalnomu-roci> [in Ukrainian].

Accepted: April 04, 2025